

Van OHSAS 18001 naar ISO 45001, de ervaring van Eneco Warmte en Koude

Op 12 maart 2018 is de eerste ISO-norm voor gezond & veilig werken gepubliceerd, ISO 45001. Deze norm vervangt OHSAS 18001 voor arbomanagement-systemen. ISO 45001 is opgezet volgens de High Level Structure van de ISO en lijkt qua opzet op ISO 9001:2015 en ISO 14001:2015. De ISO 45001 heeft daarmee een aantal andere eisen dan de OHSAS 18001-norm. In deze best practice geeft Gerard den Hollander, KAM-coördinator van Eneco Warmte & Koude, het onderdeel van Eneco dat zorgt voor de stadswarmte van Rotterdam, Den Haag en Utrecht inzicht in de ervaringen met ISO 45001 en de wijze waarop omgegaan is met de verschillen ten opzichte van OHSAS 18001.

Eneco Warmte en Koude is het onderdeel van Eneco dat in bepaalde gebieden van Nederland Stadswarmte, Koude en Bronwarmte levert. Warmte en Koude zijn vormen van energie die gerecycled is. Je gebruikt Warmte en Koude van verschillende bronnen, bijvoorbeeld restwarmte van een energiecentrale of een fabriek. Welke bronnen aanwezig zijn, verschilt per wijk.

Dit onderdeel Warmte en Koude van Eneco is sinds 2009 gecertificeerd voor OHSAS 18001. Na invoering van het Arbomanagementsysteem is het aantal ernstige ongevallen behoorlijk terug gelopen. Toen Gerard den Hollander in 2014 het stokje van zijn voorganger over nam, was het tijd om de veiligheidscultuur te verbeteren en veiligheidsprocedures te borgen in de organisatie. 'Een van de belangrijke maatregelen was daarbij de verbetering van de oorzaakanalyse van incidenten, waarbij niet alleen het incident wordt opgelost, maar ook na onderzoek van de oorzaak de verbetering structureel wordt geborgd'.

Overgang naar ISO 45001

Gerard den Hollander: "De overgang naar ISO 45001 was voor ons niet heel erg ingewikkeld aangezien we al eerder de overgang naar ISO 9001:2015 hadden gemaakt. De structuur van de normen was daarmee bekend. Een van de verbeteringen die wij hebben gerealiseerd onder invloed van de norm, is een gestandaardiseerde opzet voor de risicoanalyse. Het onderwerp kansen is aan deze analyse toegevoegd. Risico's en kansen worden breed geïnventariseerd, dus niet alleen voor gezond en veilig werken, maar ook meteen voor kwaliteit, milieu en reputatieschade.

Risicomatrix

'Binnen de gehele organisatie wordt gewerkt met twee uniforme matrices waarin sinds de invoering van de nieuwe ISO-normen, ook

'G&VW' VERVANGING VAN 'ARBO' IN ISO 45001

Op 12 maart 2018 is de eerste ISO-managementsysteemnorm voor gezond & veilig werken (G&VW) gepubliceerd, de ISO 45001.

De Nederlandse titel van de norm is officieel 'Managementsystemen voor gezond en veilig werken - Eisen met richtlijnen voor gebruik'. Hiermee is de afkorting 'G&VW' als vervanging van 'Arbo' in de norm geïntroduceerd.

Deze nieuwe term geeft veel beter de breedte van het onderwerp weer dan de term 'Arbo'. De ISO 45001 is de opvolger van OHSAS 18001.

Op 12 maart 2021 wordt de OHSAS 18001 ingetrokken en moeten alle certificaten overgezet zijn naar ISO 45001-certificaten.

Gerard den Hollander:

"In het verleden was **veiligheid** vooral een aandachtspunt bij het **uitvoeren van projecten**, maar onder invloed van **ISO 45001** wordt er veel meer rekening gehouden met het **ontwerp, inkoop** van veilig materiaal en de **planning** van een project.

Door **gezond en veilig werken** op deze manier breed in de organisatie te leggen zien we de **bewustwording groeien**"

de kansen zijn toegevoegd. Een matrix wordt gebruikt voor de risico's en kansen op corporate- en business unit-niveau. In deze matrix wordt voor een belangrijk deel gekeken naar risico's en kansen op strategisch niveau. Op projectniveau is er een aparte risicomatrix die door de projectmanager moet worden ingevuld. De ingevulde matrix wordt in het projectteam besproken. "In een groot aantal gevallen is de veiligheidskundige ook betrokken bij de beoordeling van VGM-plannen, TRA's en projectspecifieke vragen" zegt Gerard.

In beide risicomatrices worden de volgende 'drivers' voor de impact beoordeeld:

- Veiligheid (letsel en dodelijke ongevallen)
- Milieu (milieuschade)
- Capex / investeringen (financieel risico)
- Efficiëntie / planning (vertraging in het project)
- Reputatie / imago (beeldvorming bij stakeholders)

Voor de beoordeelde risico's worden de benodigde maatregelen vastgelegd.

Naast de risicomatrix is er ook een RI&E aanwezig waarin de operationele risico's, in de meeste gevallen risico's bij aannemers, zijn vastgelegd. In deze basis RI&E zijn met de aannemers afspraken gemaakt welke maatregelen nodig zijn voor de beheersing van de verschillende risico's. Voor deze standaardrisico's hoeft geen VGM-plan meer te worden opgesteld. Het VGM-plan van de aannemer bespreekt daarom alleen nog de specifieke locatierisico's en is daardoor compact en overzichtelijk.

Waarschijnlijkheid	Zeker (100%)	Hoog (25% - 50%)	Significant (10% - 25%)	Laag (1% - 10%)	Zeer Laag (0% - 1%)	LAAG	MATIG	HOOG	HOOG	TOP	TOP	TOP
						LAAG	MATIG	HOOG	HOOG	TOP	TOP	TOP
						LAAG	MATIG	HOOG	HOOG	TOP	TOP	TOP
						LAAG	MATIG	HOOG	HOOG	TOP	TOP	TOP
						LAAG	MATIG	HOOG	HOOG	TOP	TOP	TOP
						LAAG	LAAG	MATIG	HOOG	HOOG	TOP	TOP
						LAAG	LAAG	LAAG	MATIG	MATIG	HOOG	TOP
Project €						Niet Significant	Klein	Matig	Significant	Groot	Kritiek	Catastrofaal
€ 0						Impact						

De projectuitvoerders houden toezicht op de naleving van afspraken gemaakt om de veiligheid te vergroten en te borgen. Deze uitvoerders worden getraind in het aanspreken van aannemers en kennen de basis RI&E en het VGM-plan. De basis RI&E wordt om de drie jaar volledig gereviewd op actualiteit. Tussentijds worden kleine wijzigingen gedaan op basis van de actualiteit, zo vaak als nodig. Gerard: “Door de basis zoveel mogelijk te standaardiseren, voorkomen we dat de risico’s die in elk project voorkomen, onvoldoende aandacht krijgen. Met onze huidige werkwijze zijn deze al bekend bij onze aannemers en onze manier van toezicht zorgt voor een goede naleving. Verder besparen we tijd omdat deze niet elke keer opnieuw uitgewerkt hoeven te worden”.

Compliance

Compliance is een ander onderdeel dat anders is geworden onder invloed van de eis uit de nieuwe norm om de compliancestatus te kennen. “Vooral de communicatie over de compliance is sinds ISO 45001 veel meer gestructureerd. Per wet hebben we beoordeeld hoe groot de kans is dat we niet aan de betreffende wet voldoen. Hiervoor gebruiken we dezelfde drivers als bij de risicomatrix. We bepalen vervolgens welke maatregelen nodig zijn om structureel aan de eisen te kunnen voldoen”.

Voor de wijzigingen in wet- en regelgeving op het gebied van veiligheid en milieu maakt Eneco gebruik van RDMG die doorgeeft wat er verandert. Met een brede groep mensen (onder andere de KAM- en juridische-afdeling) wordt bepaald wat de impact van de wijzigingen is en welke maatregelen nodig zijn om aan de eisen te voldoen en de veranderingen te communiceren. “We zijn bezig met het ontwikkelen van business tools om een goede vertaling te maken van de verschillende artikelen uit wet- en regelgeving en de compliance beter en eenvoudiger te kunnen beoordelen” zegt Gerard den Hollander. “Hier kunnen we nog een verbetering realiseren”.

Betrokkenheid OR en organisatie

Op de vraag of de OR met de implementatie van de nieuwe norm meer of anders betrokken is antwoordt Gerard ontkennend. “De OR was bij ons al een partij waar we op verschillende momenten mee communiceren. De eisen van de nieuwe norm hebben daar geen verandering in gebracht. Wel is de betrokkenheid en bewustwording op kantoor veel groter geworden. En dan heb ik het niet alleen over het vasthouden van de trapleuning. In het verleden was veiligheid vooral een aandachtspunt bij het uitvoeren van projecten, maar onder invloed van ISO 45001 wordt er veel meer rekening gehouden met het ontwerp, inkoop van veilig materiaal en de planning van een project. Bij planning denken we bijvoorbeeld aan het voorkomen van verhoging van de werkdruk door het tijdig aanvragen van vergunningen en leveranciers die tijdig leveren. Zo komt de planning niet onder druk te staan en blijft er tijd om veilig te werken. Door gezond en veilig werken op deze manier breed in de organisatie te leggen zien we de bewustwording groeien”.

“Door deze grote betrokkenheid hebben we dit jaar ook het Jaarplan Veiligheid kunnen maken met medewerkers en teamleiders uit verschillende lagen van de organisatie. Voorheen deden de KAM-coördinator en de veiligheidskundige dat samen. Het eigenaarschap ligt hierdoor veel breder in de organisatie, dit verstevigt het veiligheidsbewustzijn. Ook opvallend is dat er veel meer begrip is voor de keuzes die in het plan gemaakt zijn. Iedereen begrijpt veel beter dat we niet alles in één keer kunnen oppakken en dat de minder belangrijke zaken nog even moeten wachten”.

Een belangrijk verschil tussen OHSAS 18001 en ISO 45001 betreft de eisen ten aanzien van de betrokkenheid van de directie: Gerard: “De betrokkenheid van onze directie is niet echt veranderd. Zij waren al heel erg betrokken en lieten ook in de organisatie merken hoe belangrijk ze veilig en gezond werken vonden. Wel zien we ook bij de directie meer betrokkenheid als het gaat om de ‘kantoorprocessen’ en niet alleen de operationele processen bij projecten. Ook zien we dat er veel meer trendmatig over een lange periode wordt gekeken door de directie in plaats van alleen naar het moment. Hierdoor kunnen we gezond en veilig werken strategisch beter borgen”. Dit sluit ook aan bij de eis uit de ISO 45001-norm om te zorgen dat het G&VW-beleid is afgestemd op de strategische richting van de organisatie.

TIPS van Eneco Warmte en Koude

- **Standaardiseer de maatregelen van de standaardrisico’s die vaak voorkomen. Dit maakt het beheren en uitvoeren eenvoudiger en zorgt ervoor dat er meer gefocust kan worden op de projectspecifieke risico’s!**
- **Betrek de organisatie bij het uitwerken van veiligheidsjaarplannen en het maken van keuzes, dit zorgt voor meer begrip en verhoogt de betrokkenheid bij de uitvoering.**